

Digitaidot, digituki ja meitä yhdistävä teknologia

Digitaalinen vuorovaikutuskoulutus 10.6.2021

Markus Lappi, Pirkanmaan liitto

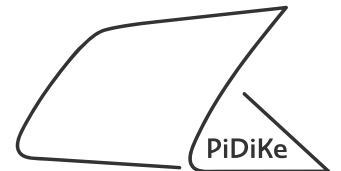

PIRKANMAA

Tays

Digituki

Kuka puhumassa?

- Markus Lappi
- 29-vuotias hallintotieteiden maisteri Hämeenlinnasta
- Opiskellut Tampereella ja Prahassa
- Nykyään vahvasti juurtunut Tampereelle
- Neljättä vuotta Pirkanmaan liitolla, työssä aina digiä jossain muodossa
- Toista vuotta Pirkanmaan digituen kehittämishankkeen projektipäällikkönä
- Intohimona digi, monenlaisen musiikin tekeminen ja sarjakuvat

Esityksen rakenne

- Esitys perustuu ennakkoon esitettyihin toiveisiin ja kysymyksiin
- Esitys jakautuu kahteen osioon
 - Ensimmäisessä osiossa käsitellään digitaitoja ja digitukea
 - Toisessa osiossa käsitellään erilaisia digitaalisia alustoja ja laitteita sekä digiturvaa ja tietosuojaa
- Esityksen voi aina keskeyttää kysymyksillä – pidetään päivä keskustelevana!
- Osio 1: 12.15–13.00
 - Aihe 1: Digitaidot
 - Aihe 2: Digituki
 - Aihe 3: Pirkanmaan digitukiverkosto
- Osio 2: 14.30–15.30
 - Aihe 4: Digitaalisen vuorovaikutuksen alustoja esittelyssä
 - Aihe 5: (Ensimmäistä) älylaitetta hankkimassa
 - Aihe 6: Digiturva ja tietosuoja

Kysymykset Markukselle

- Kysymyksiä voi esittää anonyymisti Forms-lomakkeen kautta, johon pääsee tästä linkistä: <https://forms.office.com/r/m013r0wxc4>
- Kysymyksiä voi kysyä myös suullisesti tai viestikentässä – Markus vastaa mielellään kaikkiin!
- Markukseen voi olla yhteydessä myös sähköpostin kautta: markus.lappi@pirkanmaa.fi

1. Digitaidot

Mitä erilaiset digitaidot ovat ja miksi niiden osaaminen on tärkeää

PIRKANMAA

Tietoturvan
perusteet

Laitteiden käyttö ja
käyttöjärjestelmät

Tiedonhaku ja
tiedonhallinta

Digitekniikan hyötykäyttö:
sähköinen asiointi ja
toimistosovellukset

Digiturva-
taidot

Digitekniikan
harrastus- ja
vapaa-ajan käyttö

Sosiaalinen
media

Digitaitojen tähtikuvio

Tähtikuvio avattuna

- Digitaitojen tähtikuviossa erilaiset digitaidot on jaettu seitsemään eri osa-alueeseen
- Kuvion tarkoituksena on havainnollistaa, että yhtäläisyyksistä huolimatta erilaiset **digitaidot muodostavat monipuolisen kokonaisuuden**
- Esimerkiksi sosiaalisen median sujuva käyttö ei takaa hyviä **tiedonhakutaitoja** – molemmat ovat erikseen opeteltavia taitoja
- Tämänkin perusteella puhetta nuorten diginatiiviuudesta voidaan pitää harhaanjohtavana – hekin ovat käytön opetelleet!

Digitaidot kansalaistaitona

- Digitaitoja voidaan pitää nykyisin jo uutena **kansalaistaitona**, joiden hallitseminen takaa arjen sujuvuuden
- Digitaitojen merkitys kasvaa jatkuvasti, kun yhteiskunta digitalisoituu ja yhä useammat jokapäiväiset palvelut muuttuvat sähköisiksi
- Ihmisten valmiudet digitaalisten laitteiden ja palveluiden oppimiseen ja käyttöön ovat kuitenkin erilaisia
- Tarvitaan siis **digitukea**, jottei kukaan joutuisi vastentahtoisesti itselleen tärkeiden palveluiden ja yhteiskunnan ulkopuolelle – digisyrjäytyminen on todellinen haaste!

Digitaitojen opiskelu

- Digitaitojen opiskelu on jatkuvasti yhä vahvemmin osa oppilaitosten koulutusta aina peruskoulusta korkeakoulutukseen asti
- Toisaalta laitteiden ja palveluiden kehityksen takia omia digitaitoja pitäisi kehittää koko elämän ajan
 - Lisäksi edelleen tietysti sukupolvia, joilla on vain osan elämästään ollut edellytyksiä opetella digiä
- Monet järjestöt järjestävät koulutuksia digitaitojen oppimiseksi – toisaalta on jossain määrin häilyvää, tarjoavatko jotkut järjestöt mahdollisuuksia digitaitojen opiskeluun vai pikemminkin suoranaista digitukea
- Esimerkiksi Yleisradio on luonut Digitreenit-verkkosivun, jonne on koottu lukuisia harjoituksia erilaisten digitaitojen oppimiseksi: <https://yle.fi/aihe/digitreenit>
- **Viime kädessä puutteellisia digitaitoja varten voidaan hakea digitukea**

Kysymyksiä osallistujille

- Puuttuiko digitaitojen tähtikuviosta mielestäsi jotain oleellisia taitoja?
- Tunnistatko arjessasi tilanteita, joissa digitaitosi eivät ole riittävällä tasolla?
- Mitä kautta haet ja olet saanut oppia digitaidoista?
- Millä tavalla haluaisit oppia uusia digitaitoja?

2. Digituki

Mitä digituki on ja mistä sitä voi saada?

PIRKANMAA

Mitä digituki on?

- Digituen eettiseen ohjeistukseen on koottu tietoa digituesta ja eri toimijoiden velvollisuuksista: <https://dvv.fi/digituen-eettinen-ohjeistus>
 - PiDiKe-hankekin käyttää eettistä ohjeistusta yhtenä toiminnan lähtökohdista
- Ohjeistuksen mukaan digituella tarkoitetaan sähköisen asioinnin, palveluiden ja laitteiden käytön tukea, jonka tarkoituksena on auttaa asiakasta itsenäiseen ja turvalliseen laitteen käyttöön sekä sähköiseen asiointiin
- Ohjeistuksen mukaan digituen muotoja ovat lähituki, etätuki ja koulutukset
 - Etätuki: chat-, puhelin- tai videotuki
 - Lähituki: asiointipisteet, vertaistuki, kotiin vietävä tuki
 - Koulutukset: verkkokoulutukset, kurssit

Digituki palvelumuotona

- Digituki on koordinoituna palvelumuotona varsin uusi, vaikka digitukea on annettu niin kauan kuin digitaalisia laitteita ja palveluita on ollut olemassa
- Monet saavat apua esimerkiksi työyhteisöltään, vaikeivat ehkä mielläkään saamaansa apua juuri digitueksi
- Vuonna 2020 järjestetyn digitaitokartoituksen perusteella suomalaiset saavat tukea digitaalisten laitteiden ja palveluiden käyttöön ennen kaikkea juuri perheenjäseniltään tai työyhteisöltään – jopa 75 % vastaajista ilmoitti näistä jommankumman
- Kaikilla ei ole mahdollisuuksia saada digitukea läheisiltään, joten on tarvetta myös julkisten toimijoiden, yritysten ja kolmannen sektorin tarjoamalle digituelle

Digitukea koskevat lait

- Digituen vakiintuminen tunnustetuksi palvelumuodoksi näkyy sen päätymisessä osaksi lainsäädäntöä
- Niin sanotun **digipalvelulain** (306/2019) tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta sekä parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää digitaalisia palveluita yhdenvertaisesti
 - Lain piiriin kuuluvat lähes kaikki digitaaliset palvelut, joiden toteuttamisessa on mukana julkisen puolen organisaatio – koskee myös yksityisiä pankki- ja vakuutuspalveluita
 - Lain mukaan palveluiden tulee olla helposti löydettävissä ja käytettävissä, minkä lisäksi jokaisella on oikeus saada neuvoja palvelun käyttämiseksi
 - Opastuksen tulee olla sellaista, että jokainen voi käyttää sähköisiä palveluja asioidensa hoitamiseksi
- **Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista** (571/2016) velvoittaa julkishallinnon organisaatioita kuvaamaan tarjoamansa palvelut ja niiden asiointikanavat Suomi.fi-palvelutietovarantoon
 - Palvelutietovarannosta tiedot tuodaan kansalaisten ja yritysten nähtäville esimerkiksi Suomi.fi-verkkopalveluun, minkä lisäksi tietoja on mahdollista käyttää avoimen rajapinnan avulla käytännössä missä tahansa verkkopalvelussa

Matalan kynnyksen tuki ja palveluntarjoajien omiin palveluihinsa tarjoama tuki

- Digituki voidaan jakaa edelleen myös matalan kynnyksen tukeen ja palveluntarjoajien omiin palveluihinsa tarjoamaan tukeen
- Matalan kynnyksen tuki:
 - Yleisempää tukea asiakkaiden tarpeiden perusteella sekä kokonaisvaltaisempaa digitaalisten taitojen opiskelua
 - Usein ilman kohderyhmärajoituksia
 - Esimerkiksi Tampereen kirjastojen tietotorit
- Palveluntarjoajien tuki:
 - Sähköisten palvelujen tarjoajan tukea omiin palveluihinsa
 - Useimmiten ei "paperilla" laitteiden käyttötukea – käytäntö eri asia
 - Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen palveluasiantuntijoiden tarjoama tuki

Mistä digitukea löytää?

- Pirkanmaan sekä myös muiden maakuntien etädigitukipalveluita on koottu Suomi.fi –sivustolle: <https://www.suomidigi.fi/ohjeet-ja-tuki/digituki/etana-annettava-digituki/pirkanmaan-etatuki>
- PiDiKe-hankkeen ylläpitämällä Pirkanmaan digituen tilannekuvasivulla on palvelukartta, josta löytyy Pirkanmaan digitukipalveluita: https://tieto.pirkanmaa.fi/pidike_tilannekuva/
- Vanhustyön keskusliiton SeniorSurf-sivustolla on kartta, johon on koottu ikäihmisille tarkoitettuja digitukipalveluita koko maasta: <https://www.seniorsurf.fi/opastuspaikat>

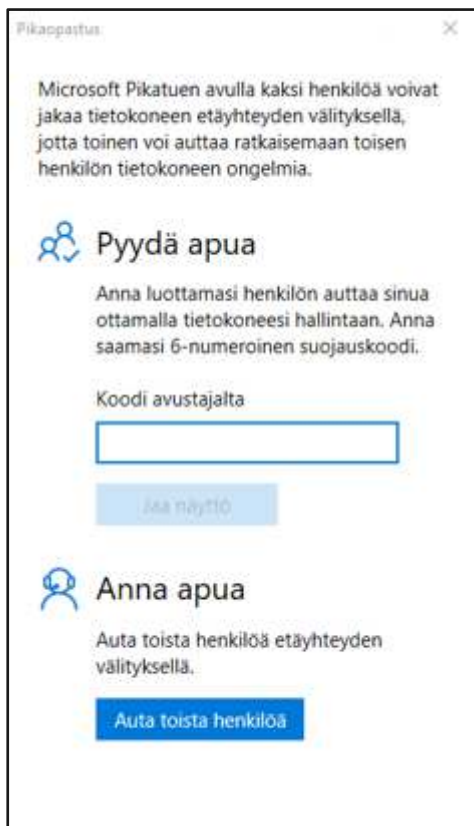

Etähallinta digituen apuna

- Etähallintaohjelmat ovat ohjelmia, jotka mahdollistavat tietokoneen seuraamisen ja ohjaamisen etäyhteyksin
- Etähallintaohjelmat tarjoavat paljon hyötyjä ja mahdollisuuden monipuoliseen digitukeen myös ilman fyysistä kohtaamista
- Toisaalta etähallintaohjelmiin sisältyy myös vaaroja ja selviä huijausriskejä, minkä takia niitä tulisi hyödyntää vain luotettavien opastajien kanssa, eikä silloinkaan käyttää esimerkiksi pankkipalveluita
- Microsoftilla on Pikaopastus-ohjelma, joka löytyy valmiiksi Windows 10 -käyttöjärjestelmällä varustetuista tietokoneista – muita vaihtoehtoja ovat esimerkiksi TeamViewer ja AnyDesk
- Peruseriaatteet erilaisten etähallintaohjelmien välillä ovat hyvin samanlaiset

Esimerkki Pikaopastus-ohjelmasta

- 1. Auttaja ja autettava ovat yhteydessä etukäteen esimerkiksi puhelimitse
- 2 Auttaja saa ohjelmastaan koodin, jonka autettava syöttää ohjelmaansa
- 3. Yhteys muodostuu, jonka jälkeen auttaja voi seurata sekä ohjata autettavan laitetta

Kysymyksiä osallistujille

- Oliko digituki sinulle entuudestaan tuttu palvelumuoto?
- Kenelle olet antanut digitukea?
- Keneltä olet saanut digitukea?
- Olitko tietoinen etähallintaohjelmista? Oletko käyttänyt niitä?

3. PiDiKe-hanke ja Pirkanmaan PiDiKe-digitukiverkosto

**Kehittämässä maakunnan digitukea ja
ohjaamassa pirkanmaalaisia digitaitojen tielle**

PIRKANMAA

Maakunnalliset digitukihankkeet

- PiDiKe-hanke on osa maakuntaliittojen omistamien digitukihankkeiden kokonaisuutta, jota koordinoi valtakunnallisesti Digi- ja väestötietovirasto ja rahoittaa valtiovarainministeriö
- Hankkeiden tarkoituksena on tehdä digituesta löydettävämpää, saavutettavampaa ja vaikuttavampaa
- Hankkeiden taustalla on digituen toimintamalli, joka perustuu 2016–2017 järjestetyn AUTA-hankkeen tuloksiin
- Samanlaisia hankkeita on käynnissä tällä hetkellä 13 maakunnassa – Manner-Suomessa on yksi maakunta, jossa ei ole ollut digitukihanketta
- Vuodesta 2022 alkaen digituen alueellisesta kehittämistehtävästä tulee vastaamaan Digi- ja väestötietovirasto, jolloin maakunnalliset digitukihankkeet päättyvät, mutta hankkeiden johdolla kootut digitukiverkostot jatkavat toimintaansa

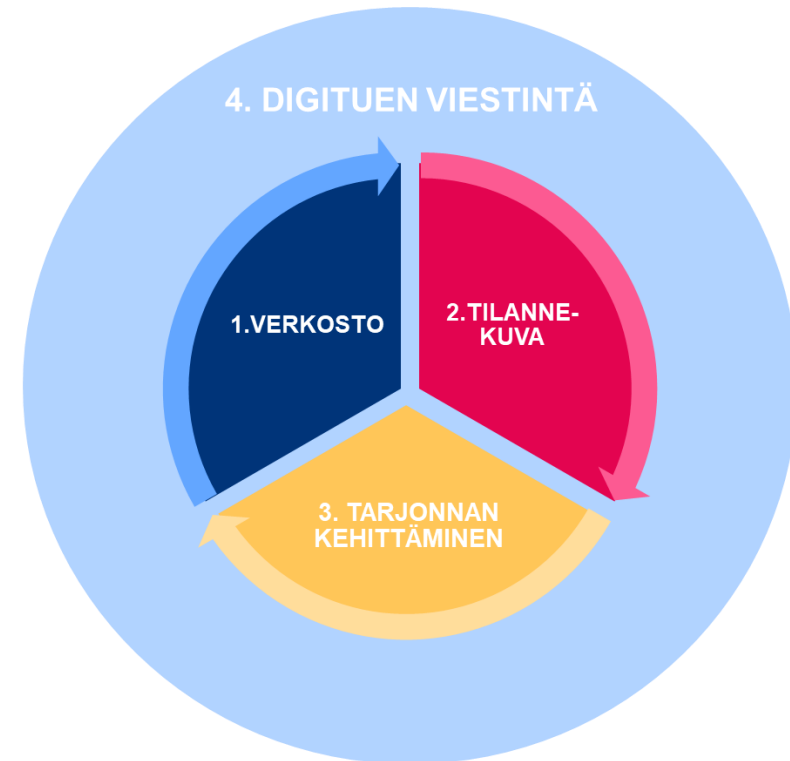
PiDiKe-hankkeen historia

- Pirkanmaan digituen alueellisen koordinaation kehittämishanke eli PiDiKe-hanke aloitti ensimmäisen vuoden mittaisen toimintakautensa marraskuussa 2019
 - Tällöin hankekumppaneita olivat Kansaneläkelaitos, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, Akaan kaupunki, Tampereen kaupunki ja Ylöjärven kaupunki
- Toinen vuoden mittainen hankekausi alkoi marraskuussa 2020
 - Toisella hankekaudella hankekumppaneita ovat Kansaneläkelaitos, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ja Akaan kaupunki
- Pirkanmaan liitto ja hankekumppanit ovat osallistuneet hankkeen rahoitukseen tarjoamalla työntekijöidensä työpanosta

Toisen hankekauden neljä tavoitetta

1. Alueella on aktiivinen **digituen verkosto**, joka vahvistaa asukkaiden mahdollisuutta saada digitukea ja asioida digikanavassa
2. Alueen ajantasainen **tilannekuva** tukee digituen kehitystä
3. Digituen **tarjonta kehittyy** alueellisesti kattavaksi ja vastaa tarpeeseen
4. Vahva **viestintä digituesta** ja digitaitojen merkityksestä varmistaa, että asiakas saa ja löytää tarvitsemansa tuen

Pirkanmaan digitukiverkosto

- PiDiKe-hankkeen tärkein tehtävä on ollut pysyvän ja aktiivisen digitukiverkoston kokoaminen Pirkanmaalla
- Verkostossa toimijat voivat vaihtaa keskenään hyviä käytänteitä, suunnitella toimintojansa toisiaan täydentäviksi sekä opastaa digituen asiakkaita oikeiden palveluiden ääreen.
- Verkostoon liittyneet voivat olla mukana aktiivisina jäseninä, osallistujina tai tiedonsaajina
- Verkoston liittymiskyselyn on täyttänyt 125 eri toimijaa, joiden toiminta kattaa lähes kaikki Pirkanmaan kunnat (20/23)

Esimerkkejä verkoston toiminnasta

- Verkoston päivittäinen tiedon- ja viestinvaihto tapahtuu Teamsin välityksellä – lisäksi koronapandemian aikana kaikki verkoston tapaamiset on järjestetty etäyhteyksin Teamsin välityksellä
- Verkosto kokoontuu kuukausittain verkostotapaamisiin
 - Ajankohtaista tietoa verkostosta ja digituen valtakunnallisista uutisista
 - Verkostolaisten esityksiä omasta digitukitoiminnastaan
- Ensimmäisellä hankekaudella verkosto järjesti kaksi suurempaa verkostotyöpajaa – toisella hankekaudella ohjelmassa kolme työpajaa
 - Tammi-, touko- ja syyskuussa 2021
- Verkostolla on kaksi sisäistä työryhmää
 - Pienten kuntien ja Pirkanmaan reuna-alueiden kehittämissyöryhmä – pienempien kuntien digitukitoimijoiden keskustelufoorumi
 - Julkilausumatyöryhmä – laatii hankekauden aikana 1–2 julkilausumaa viestinnän tueksi

Verkoston avunpyyntösähköposti

- Verkostolla on oma digituki@pirkanmaa.fi-avunpyyntösähköposti
- Sähköpostin kautta kaikki pirkanmaalaiset voivat hakea apua digipulmiinsa
- Saapuneet avunpyynnöt välitetään anonymisoituna verkoston digitukitoimijoille

Digi kuuluu meille kaikille.

Minkä digitaidon haluaisit oppia?
Lähetä avunpyyntö digitukiverkostolle digituki@pirkanmaa.fi

Tampereella maksutonta tukea tarjoavat mm. kirjastojen Tietotorit. Kysy lisää arkisin klo 11–19
puh. 040 800 7816

VALTIONVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIÖ Digituki Akaa KelajFpa Tays PIRKANMAA PiDiKe

PiDiKe-hankkeen viestintäkampanjan lehti-ilmoitus

Lisätietoja ja verkostoon liittyminen

- Lisätietoa hankkeesta löytyy esimerkiksi Pirkanmaan liiton verkkosivuilta:
<https://www.pirkanmaa.fi/pidike/>
- Verkostolla on myös oma videosarja Pirkanmaan liiton YouTube-kanavalla:
<https://www.pirkanmaa.fi/pirkanmaan-digitukihanketta-avataan-videoilla/>
- Lisätietoja voi tiedustella myös projektipäällikkö Markus Lapilta (044 712 3898, markus.lappi@pirkanmaa.fi)
- Kaikki Pirkanmaan digitukitoimijat ja digituesta kiinnostuneet ovat tervetulleita verkostoon
- Liittyminen tapahtuu verkoston liittymiskyselyn kautta:
<https://www.lyyti.fi/questions/e6b7a5859a>
- Liittymiskyselyn täyttäneet lisätään verkoston Teams-alustalle

Kysymyksiä osallistujille

- Oletko sinä joskus antanut digitukea?
- Olitko tietoinen PiDiKe-verkoston olemassaolosta?
- Onko sinulla kysyttävää PiDiKe-verkoston toimintaan liittyen?
- Haluaisitko liittyä verkoston jäseneksi?

Tauko

Nyt kun tiedetään, mistä ja millaista apua voi saada, voidaan siirtyä myöhemmin digitaalisen vuorovaikutuksen välineisiin

Markukselle saa esittää myös kysymyksiä esimerkiksi kommenttikentässä :)

PIRKANMAA

4. Suosituttuja digitaalisen vuorovaikutuksen alustoja

PIRKANMAA

Microsoft Teams

- Microsoft Teams on Microsoftin kehittämä yhteistyö- ja viestintäalusta, joka toimii vaihtoehtona esimerkiksi Skypelle ja Slackille
- Teamsin maksuton perusversio mahdollistaa esimerkiksi kokouksiin osallistumisen sekä Wordin, Excelin ja PowerPointin verkkoversioiden käytön
- Maksullisilla versiolla mahdollisuus lisäominaisuuksiin – esimerkiksi laajemmat kokousominaisuudet, Office-ohjelmien työpöytäversioiden käyttö ja suurempi pilvitallennustila
- Teamsiin on integroitu sekä Microsoftin omia ohjelmia että muiden palveluntarjoajien sovelluksia
 - Käytännössä tämä mahdollistaa vaikkapa Office-tiedostojen jakamisen ja yhteismuokkaamisen Teamsin käyttöliittymän sisällä

Microsoft Teams yhteistyöalustana

- PiDiKe-hanke toteutti toimintansa alkaessa erilaisten yhteistyöalustojen vertailun, jonka perusteella silloisiin tarpeisiin ja kriteereihin vastasi parhaiten Teams
- PiDiKe-verkoston päivittäinen toiminta on sittemmin keskittynyt Teamsissa omalle alustalleen (tiimi), joka on jakautunut edelleen kahdeksaan kanavaan eri aiheiden perusteella
- Verkoston viestin- ja tiedonvaihto tapahtuu lähes yksinomaan Teamsissa, minkä lisäksi myös kaikki verkoston tapaamiset on järjestetty korona-aikana Teamsin välityksellä
- Verkoston toiminnan lisäksi myös PiDiKe-hanketiimin työskentely on keskittynyt pitkälti omalle alustalleen Teamsissa – järjestely on osoittautunut etenkin etätyöaikana käteväksi ratkaisuksi

Esimerkki Teamsin käyttöliittymästä

The screenshot displays the Microsoft Teams interface. On the left is a navigation pane with icons for 'Toiminta', 'Keskustelu', 'Tiimit', 'Kalenteri', 'Puhelut', 'Tiedostot', and 'Sovellukset'. The main area shows a chat window for the 'Yleinen' channel. The chat history includes a message from Kaarre Heli (KH) dated 15.3.2021 at 9:36, titled 'Kansallinen digituen verkostomalli'. The message text reads: 'Tässä tutustuttavaksi digituen kansallinen verkostomalli -kuva. Halutessasi voit ladata kuvan käyttöösi.' Below the text is a diagram titled 'Digitaitoja kehitetään yhdessä' and a PDF attachment named 'Digituki_verkostomalli_3_2021.pdf'. A response from Lappi Markus (LM) dated 15.3.2021 at 10:14 follows, stating: 'DVV:ltä tuli siis uusi kuvaaja kuvaamaan mallia, jolla digitukea tällä hetkellä Suomessa järjestetään. Koordinoinnissa eräänlainen "kolmikanta" ja digituki järjestetään sitten paikallisesti (toki myös koko maan kattavasti toimivia toimijoita on, esim. Kansalaisneuvonta)'. The interface also shows a search bar at the top, a date separator for 'maanantaina 15. maaliskuuta 2021', and a 'Uusi keskustelu' button at the bottom.

Miksi Teams?

- Teams on suunniteltu kilpailijaksi ja tavallaan myös syrjäyttämään useampia eri palveluita
- Yhteistyöalustana Teams muistuttaa esimerkiksi **Slack**-ohjelmaa ja onkin selvästi sen haastaja
- Teams on korvannut **Skypen** video- ja äänipuheluiden sekä virtuaalikokousten järjestämisessä
- Teamsiin sisältyy monia **Office (ja O365) -ohjelmistoja** – esimerkiksi Word, Excel, Powerpoint, OneDrive- ja Sharepoint -sovellukset – tällöin puhutaan sovellusten integroinnista

Vaihtoehtoja Teamsille

- Vaihtoehtoja on kuitenkin monia, edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi:
 - Zoom
 - Google Meet
 - Facebook Workplace
- Osassa palveluista maksuttomissa versioissa on hyvin rajatut ominaisuudet ja käyttöoikeudet – olethan tarkkana, kun mietitte käyttöönottoa
 - Myös tietosuoja-asioissa paljon vaihtelua ja ehtoihin hyvä tutustua

Discord

- Discord on teksti- sekä puhepohjaisen viestinvaihdon mahdollistava ohjelma
- Ohjelman peruskäyttö on ilmaista, mutta tarjolla on myös maksullisia lisäominaisuuksia
- Discord on erityisesti videopelaajien suosioissa – korvannut osittain TeamSpeakin ja Mumblen kaltaiset ohjelmat, joita käytetään ainoastaan äänikeskusteluun
- Teamsin tapaan Discordissa on mahdollisuus luoda kanavia, joilla voidaan käydä tekstipohjaista keskustelua ja jakaa tiedostoja
- Lisätietoa Discordista: <https://discord.com/>

Vooler

- Vooler on suomalainen videopuhelusovellus, joka on tarkoitettu ennen kaikkea erilaisiin asiakaspalvelutehtäviin kuten myynti- ja hoitotyöhön
- Toimii sekä verkkoselaimella että erikseen ladattavalla sovelluksella
- Sovelluksesta on pyritty tekemään mahdollisimman helppokäyttöinen esimerkiksi ikäihmisille
- Voolerin perusversio maksaa käyttäjälle 10 euroa kuukaudessa ja asiakaspalvelijalle 30 euroa kuukaudessa
- Lisätietoa Voolerista: <https://www.vooler.fi/fi/>

VideoVisit

- VideoVisit on suomalainen yritys, joka tarjoaa erilaisia palveluita sähköisen asioinnin ja etähoidon järjestämiseksi
- Hyödynnetään erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä
- Asiakkaalle toimitetaan 4G-verkkoyhteydellä varustettu tabletti, joka sisältää VideoVisitin palvelun
- Lisätietoa VideoVisitistä: <https://www.videovisit.fi/>
- Hyvin paljon eri pakettivaihtoehtoja, joihin kannattaa tutustua tarkemmin

Erilaiset pikaviestipalvelut

- Esimerkiksi WhatsAppin, Signalin ja Telegramin kohdalla puhutaan **pikaviestipalveluista**
- Kaikkia näitä sovelluksia yhdistää mahdollisuus lähettää reaaliaikaista sanallista, äänellistä tai kuvallista viestintää internetissä puhelimen avulla – mahdollistavat keskustelut niin kahdenkeskeisesti kuin ryhmissäkin
- Pikaviestipalveluiden käyttöönotto vaatii sovelluksen asentamisen ja tilin luonnin, mikä tapahtuu puhelinnumeron avulla
- Palveluista on tavallisesti olemassa myös työpöytäversioita tietokoneelle, jotka kuitenkin edellyttävät puhelinsovelluksen käyttöönottoa
- Pikaviestipalveluiden käyttö on useimmiten maksutonta – näin on myös WhatsAppin, Signalin ja Telegramin kohdalla
- Enter ry:n blogikokoelmasta löytyy mainio vertailu suosituimmista pikaviestisovelluksista:
<https://ikinortti.blogspot.com/2021/02/pikaviestisovellukset-vertailussa.html>

Sosiaalisen median alustat

- Erilaisilla ”aikajanaan” perustuvilla somealustoilla voi myös vaikuttaa suurten ryhmien kanssa
- Suosittuja vaihtoehtoja ovat esimerkiksi Facebook, Instagram ja TikTok
- Sosiaalisista medioista puhuttaessa on ihan aiheellista puhua myös aiemmin esitellyistä pikaviestipalveluista
 - Esimerkiksi WhatsApp, Facebook Messenger ja Instagram ovat osa Facebookia

5. (Ensimmäistä) älylaitetta hankkimassa

Millä perustein laite kannattaa valita? Miten siinä voi neuvoa?

Mitä juttuja olisi hyvä kaikkien tietää?

PIRKANMAA

Ensimmäisen asiointikoneen hankinta

- Ensimmäiseltä asiointikoneelta toivottavia ominaisuuksia ja toiminnallisuuksia:
 - Internetin selaaminen
 - Viestinvaihto ja videopuhelut
 - Toimisto-ohjelmat
 - Laskujen maksaminen
- **Valmiiksi asennettu käyttöjärjestelmä** on monesti hyvä idea
- Esimerkki ensimmäisestä asiointikoneesta:
 - Windows 10 -käyttöjärjestelmä
 - Vähintään 4 Gt keskusmuistia
 - Riittävän tehokas prosessori, kaksiytiminen tai suurempi
 - Mielellään vähintään 240 Gt SSD-kiintolevy tallennustilaksi
 - SSD:hen kannattaa sijoittaa, jos ei ole ihan pennin päälle – säästää odottelussa ja vähentää hermostusta, minkä lisäksi se on nykyaikainen vaihtoehto, jolloin koneen käyttö ei tyssää muistiin

Vinkkejä ensimmäisen asiointikoneen hankintaan

- Malti on valttia konekaupoilla, mutta syytä pelkoon ei ole – apua on saatavilla ja digitukijat selittävät kyllä, mitä konetta valittaessa pitää kannattaa huomioida
- Ensimmäisen asiointikoneen merkillä ei ole juurikaan merkitystä, mutta laitteen ominaisuuksilla on
- Operaattorit tarjoavat kaikenlaisia laitteita kuluttomilla ja korottomilla osamaksuilla
- Jos pystyt nyt sijoittamaan parempaan koneeseen, ei sen käyttö tyssää ainakaan siihen, että ohjelmistot kehittyisivät siitä ohi

Käyttöjärjestelmä? Muisti? Suoritusnopeus?

Lyhyt katsaus laitteiden ominaisuuksiin

- **Käyttöjärjestelmä** on laitteen ensisijainen ohjelmisto, joka mahdollistaa kaikkien muiden ohjelmien toiminnan – tietokoneelle käyttöjärjestelmävaihtoehtoja ovat Windows, Linux, Chrome OS ja MacOS
- **Keskusmuisti** (RAM) on muisti, jonne ohjelmat latautuvat käytön ajaksi ja se tyhjenee laitteen sammutuksen yhteydessä – keskusmuistia tarvitaan sitä enemmän mitä raskaampia ohjelmia laitteella on tarkoitus käyttää samanaikaisesti
 - RAM-muistia on monesti helppo ostaa ja asentaa myös lisää läppäreihin, joissa tämä mahdollisuus on
- **Suoritin** eli **prosessori** on laitteen osa, joka vastaa sen laskentatehosta ollen siten tärkeimpiä osia laitteen suorituskyvyn kannalta
 - Myös ytimillä on merkitystä – tietokone voi jakaa eri toimintoja eri ytimille (ns. moniajo) ja siten esimerkiksi neliytiminen prosessori voi tehdä samaan aikaan useampia eri toimintoja kuin kaksiytiminen
- **Tallennustilan** tyypit
 - HDD = Hard disk drive = kiintolevy --> "perinteisempi", ennen vanhaan ainut vaihtoehto
 - - eMMC- ja Flash-muisti --> löytyy usein edullisemmista läppäreistä
 - SSD = Solid state drive = puolijohdelevy --> uudempi ja selvästi nopein tallennusmuistin tyyppi
- **USB-porttien** määrä kannattaa tarkistaa – näistä arjessa tärkein USB (tai USB-A) sekä uudempi USB-C (kts. Kuvat seuraavalta dialta)
 - Suurin osa lisälaitteista (esim. hiiret, näppäimistöt, puhelimen liitos- ja laturikaapelit) liitetään koneeseen USB-liittimillä
 - Kännyköiden laturit uusissa puhelimissa yleensä USB-C -liittimillä

USB (USB-A) ja USB-C -liittimet

USB / USB-A

USB-C

Kahden läppärim vertailu (Elisan verkkokauppa)

Edullisin (kok.hinta 299 €)

Malli - 82C1000VMX

Proessori - Intel Celeron N4020 (2C / 2T, 1.1 / 2.8GHz, 4MB)

Keskusmuisti -4GB Soldered LPDDR4-2400

Tallennustila - 64GB eMMC 5.1

Näyttö - 14" FHD (1920x1080) TN 220nits Anti-glare

Muistikortinlukija Micro-SD kortille

Chrome OS -käyttöjärjestelmä

24 kk:n takuu

Tietoliikenne

WLAN 802.11ac

Bluetooth 4.2

Sisäinen web-kamera

Vähän kalliimpi (kok.hinta 499 €)

Mallit - NX.HYSED.001

Proessori - Intel® Pentium® Silver N5030 Processor

Keskusmuisti - 8 Gt DDR4

Tallennustila - 256Gt PCIe NVMe SSD

Näyttö - 14 tuuman FHD IPS Acer ComfyView - näyttö
(1920x1080)

Näytönojain: Integroitu Intel UHD Graphics 605

Muistikortinlukija SD-kortille

Taustavalaistu näppäimistö

Windows 10 Home -käyttöjärjestelmä

Takuu 24kk

Tietoliikenne

Wlan 802.11ax

Bluetooth 5.0

No, mitä eroja niissä oli? Mihin kannattaa kiinnittää huomiota?

- Kaksiytiminen prosessori
- 4 gigatavua keskusmuistia = käyttömuistia (~ RAM)
- 64 gigatavua tallennustilaa (eMMC Flash-muistikortti)
- Chrome OS -käyttöjärjestelmä
- Neliytiminen prosessori – enemmän samanaikaisia tehtäviä
- 8 gigatavua eli tuplasti keskusmuistia
- 256 gigatavua tallennustilaa – neljä kertaa enemmän ja huomattavasti nopeampi tallennuslevyn tyyppi (SSD)
- Windows 10 Home -käyttöjärjestelmä

Yhteenveto läppäreistä

- Edullisempi Chromebook –vaihtoehto sopii oikein hyvin asiointikoneeksi – siinä on muiden Chromebookien tavoin valmiiksi asennettuna Googlen omat toimistosovellukset ja melko yksinkertainen ja lähestyttävä käyttöjärjestelmä
- Vähän tyyriimpi Windows 10 -kone taipuu moneen erilaiseen käyttöön ja sillä voi tehdä jo monimutkaisempia ja koneelle raskaampia tehtäviä
- Valittujen koneiden painot samaa luokkaa (1,4 kg ja 1,3 kg)
- Molempien koneiden näytöt ovat kooltaan 14 tuumaa kulmasta kulmaan
- SSD-muisti on käyttökokemuksen kannalta sijoituksen arvoinen eikä teknologiana vanhene pitkään aikaan

Kahden Android-puhelimen vertailu (Verkkokauppa.com)

- OnePlus Nord N100
(129 €)

Proessori: Qualcomm Snapdragon 460
Grafiikkaprosessori: Adreno 610
Käyttöjärjestelmä: OxygenOS, perustuu Android 10 -käyttöjärjestelmään
Näyttö: 6.52" HD+ IPS LCD-kapasitiivinen kosketusnäyttö, 720 x 1600, 269 ppi, 20:9, 16M väriä, SRGB tuki, 2.5D Corning Gorilla Glass 3
Kamera: 13 MP (f/2.2, elektroninen kuvanvakain) (pääkamera), 2MP (f/2.4) (makrokamera), 2MP (f/2.4) /syvyys sensori), LED-salama, video 1080@30fps
Selfiekamera: 8MP (f/2.0), video 1080/720@30fps, sekvenssikuvaukset
Muisti: 64 Gt UFS2.1, 4Gt LPDDR4x RAM, microSD muistikorttipaikka 256 Gt asti
Yhteydet: 2.4G/5G WiFi 802.11 a/b/g/n/ac, Bluetooth 5.0
Paikannus: GPS, GLONASS, Beidou, A-GPS, Galileo
Muuta: 3.5 mm kuulokeliitäntä, sormenjälkilukija takana, kasvojen tunnistus
Akku: sisäänrakennettu 5000 mAh, 18W pikalataus
Mitat: 164.9 x 75.1 x 8.49 mm, paino 188 grammaa

- Samsung Galaxy A32 5G
(259 €)

Proessori: Kahdeksanytiminen MediaTek D720, 2Ghz
Näyttö: 6,5", 720 x 1600 (HD+), TFT Infinity-V
Kamera: Pääkamera: 48 MP, F1,8, Ultralaajakulma: 8 MP, F2,2, Makro: 5 MP, F2,4, Syvyys: 2 MP, F2.4
Selfiekamera: 13 MP, F2,2
Muisti: 64 Gt ROM, 4 Gt RAM + microSD (jopa 1 Tt, myydään erikseen)
Yhteydet: USB C-Type (2.0), NFC, BT 5.0, 802.11 a/b/g/n/ac 2.4G+5GHz, VHT80, 5G
Paikannus: GPS
3,5 mm kuulokeliitäntä
Muuta: Sormenjälkitunnistus sivulla, Dual SIM / Dolby Atmos, Samsung Knox
Akku: 5000 mAh, 15W pikalataus
Mitat: 164,1 x 76,1 x 9,1 mm

Puhelimien väliset erot

- Android 10 -käyttöjärjestelmään pohjautuva Oxygen OS - käyttöjärjestelmä
- Etukamera 13 megapikseliä ja selfiekamera 8 megapikseliä
- Tukee 4G-yhteyksiä
- Android 11 -käyttöjärjestelmä
- Etukamera 48 megapikseliä ja selfiekamera 13 megapikseliä – muutenkin paremmat kamerat
- Tukee 5G-yhteyksiä

Yhteenveto puhelimista

- Puhelimien näytöt ovat hyvin samanlaiset niin koon (noin 6,5 tuumaa) kuin resoluution (720 x 1600 pikseliä) osalta
- OnePlus painaa 188 grammaa ja Samsung 205 grammaa
- Molemmissa puhelimissa on kahdeksanytimiset prosessorit, neljä gigatavua keskusmuistia ja 64 gigatavua tallennustilaa
- Molemmissa puhelimissa on mahdollisuus kahteen SIM-korttiin sekä pikalataukseen
- Suurimpina eroina kalliimman puhelimen hyväksi ovat mahdollisuus 5G-yhteyteen sekä paremmat kamerat
- Karrikoiden voi sanoa, että tässä hintaluokassa puhelimien väliset erot eivät ole välttämättä yhtä huomattavia kuin vaikkapa läppäreissä
- Huom. Käyttöjärjestelmät pohjautuvat samaan Android-pohjaan, mutta voivat olla vähän eri näköisiä

Sananen Doro-puhelimista

- Doro-puhelimet ovat erityisesti ikäihmisille suunniteltuja helppokäyttöisiä puhelimia
 - Monesti kuulee kokemuksia ”tyhmistä palikkapuhelimista”
 - Doro tarjoaa kuitenkin niin Android-käyttöjärjestelmään pohjautuvia älypuhelimia kuin vanhanaikaisempia matkapuhelimia
 - Android-mallit muistuttavat hyvin paljon tavallisia älypuhelimia, mutta niissä on intuitiivisempi käyttöliittymä (esim. Viestinvälitys → Viestien lähettäminen)
- Ainutlaatuisina ominaisuuksina Doroissa siis helpommin käytettävä oma käyttöliittymänsä, hälytyspainike ja yhteys Doro-etätukeen
- Doron edustajalta kuultu, että monet ikäihmiset ovat todenneet, että eivät tarvitse yksinkertaista vaan **YMMÄRRETTÄVÄN LAITTEEN**
 - Ominaisuuksien karsimisen sijaan selkokielisempää ja helpommin käytettävää käyttöliittymää
- Kritiikkinä: Doron tehokkaimpienkin mallien tekniset ominaisuudet ovat hintaluokassaan verrattain heikkoja, vaikka ajavatkin asiansa
 - Tallennustilaa on valitettavan vähän, mutta ongelman voi tuki korjata hankkimalla erillisen muistikortin

Nettiyhteydet – tärkeät jutut tietää

- Yhteysnopeuksien vaihteluvälit
 - Vaihteluväli kertoo todellisen nopeuden – esim. 50 mb/s -nopeuksissa voi vaihteluväli olla 10 – 50 mb/s
 - Traficomien hyvä sivu aiheesta: <https://www.traficom.fi/fi/viestinta/laajakaista-ja-puhelin/nettiyhteyden-nopeuteen-ja-laatuun-vaikuttavat-tekijat>
- Operaattoreiden erot
 - Joskus vaihtamalla paranee – on täysin mahdollista, että oma kotisi on vaikkapa yhden operaattorin katvealueella, mutta toinen toimii vallan hyvin
 - Korostuu langattomissa nettiyhteyksissä
 - Sijainnillasi on siis myös merkitystä!

6. Digiturva ja tietosuoja

Miten käytetään turvallisesti digilaitteita ja eletään digitaalisessa maailmassa?

PIRKANMAA

Järjestelmien ja laitteiden tietosuoja

- Uusia tietojärjestelmiä ja ohjelmia hankkiessa on hyvä huomioida myös tietosuoja-asiat
 - Vaikka tietoturva kunnossa, voidaan esimerkiksi henkilötietoja käsitellä hyvin eri tavoin ja eri paikoissa
- Netistä löytyy hyviä vertailusivuja – nokkela hakusana on esimerkiksi "Teams alternatives", jos tarkoituksena on etsiä vaihtoehtoja Teamsille
 - Esimerkiksi [G2.com -sivustolla](#) on erinomaisia vertailutoiminnallisuuksia (englannin kielen hallinta on valitettavasti melkein pakollista)

Erilaisia haittaohjelmien tyyppejä

- Virukset ovat itseään monistavia ja muihin laitteisiin leviäviä haittaohjelmia
- Troijalaiset ovat haittaohjelmia, jotka on naamioitu muunlaisiksi ohjelmiksi
- Mainosohjelmat (adware) avaavat laitteella epätoivottuja mainoksia
- Vakoiluohjelmat (spyware) keräävät käyttäjän tietoja ja välittävät niitä muualle
- Kiristysohjelmat (ransomware) kiristävät käyttäjiä esimerkiksi ottamalla heidän tiedostonsa tai koneensa hallintaan

Haittaohjelmilta suojautuminen

- Omalla käyttäytymisellä voi välttää joitain vaaroja, mutta paras tapa haittaohjelmilta suojautumiseksi ovat erilaiset virustorjuntaohjelmat
- Tarjolla on useita ilmaisia vaihtoehtoja, mutta maksulliseen ohjelmaan sijoittaminen on useassa tapauksessa järkevää
- Esimerkiksi Windows 8- ja Windows 10 -käyttöjärjestelmillä varustetuista koneista löytyy jo valmiiksi Windows Defender -ohjelma
 - Defender tarjoaa minimisuojan, mutta erillinen virustorjunta on kannattava sijoitus
- Tunnettuja virustorjuntaohjelmien valmistajia ovat esimerkiksi Avast, F-Secure ja Norton
- Samalla on tärkeää huolehtia palomuurista – löytyy valmiina laitteesta tai tulee virustorjuntaohjelman mukana
- Virustorjuntaohjelman tukena voidaan käyttää myös haittaohjelmien poistotyökaluja - esim. Malwarebytes Anti-Malware yksi vaihtoehto

Salasanojen hallinta

- KUOLLEET POSTIT – Älä jätä sähköpostitilejä auki, jos et niitä koskaan käytä (edes palveluihin kirjautumiseen) → oiva portti murtautua muihin palveluihin
- On **äärimmäisen tärkeää säilyttää sähköpostin salasana** – usein muiden palveluiden salasanat voi palauttaa sen kautta
- Varalla voi pitää **palautuspostia**, jonka tunnukset ovat hyvin hallussa – varsinaisen sähköpostin palauttamisen voi tehdä palautuspostin tai puhelinnumeron kautta
- Ohjeet turvallisten salasanojen muodostukseen:
 - Rungoksi jonkinlainen muistisääntö, jossa mukana myös numeroita, Markuksella on esimerkiksi aina... "tietty salainen kantaosa + palveluun liittyvä tunnus + numerosarja + erikoismerkki"
 - Huom. **Salasanan pituus** on tutkitusti vielä monimutkaisuuttakin tärkeämpi osa, kun halutaan suojautua sähköisiltä uhilta
 - Lisäohjeita löytyy esimerkiksi Kyberturvallisuuskeskuksen sivuilta:
<https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/ohjeet-ja-opaat/pidempi-parempi-nain-teet-hyvan-salasanan>
 - Verkosta löytyy salasanageneraattoreita, joiden avulla voi muodostaa turvallisia salasanvoja
 - On olemassa myös salasanojen hallintaohjelmia, joiden avulla voi hallita useiden eri tunnusten salasanvoja
- Esimerkki: Dropboxin salasanavuoto vuonna 2012 ja melkein menetetty Steam-kirjasto

Miten meitä seurataan netissä?

- Evästeet (cookies) ovat pieniä tiedostoja, jotka tallentuvat käyttäjän laitteelle, kun hän vierailee erilaisilla sivustoilla
- Evästeiden avulla sivustot tunnistavat, onko käyttäjä vierailut sivustolla aiemmin ja millaisia asetuksia hän on tällöin valinnut, jolloin vaikkapa kielivalinnat tai kirjautumistiedot voivat jäädä talteen – tarkoituksena on sujuvoittaa sivustojen käyttökokemusta
- Välttämättömiksi katsottujen evästeiden tallentamiseksi ei tarvitsisi pyytää käyttäjän suostumusta, mutta muiden kuin pakollisten evästeiden tallentamisesta on kysyttävä erikseen esimerkiksi ponnahdusikkunalla
 - Näihin kyselyihin vastaaminen voi olla aikaa vievää ja raskasta, mutta suositeltavaa hillitä evästeiden käyttöä, jos et halua jättää itsestäsi ihan niin paljoa tietoja sivustoille
- Lisätietoja evästeistä löytyy esimerkiksi Kyberturvallisuuskeskuksen sivuilta:
<https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/toimintamme/saantely-ja-valvonta/luottamuksellinen-viestinta>

Mitä tietoturvaan sisältyy?

- Virustorjuntaohjelmat
- VPN-ohjelmat (kts. Myös Tietosuoja)
 - Virtual Private Network = virtuaalinen erillisverkko --> mahdollistaa netin käytön tunnistamattomasti siten, että käynnistäsi ei mene tietoja esim. Internet-palveluntarjoajillesi tai sivuille, joilla vieraillet
 - Esimerkki: etätöitä tekevät --> käyttäteköhän myös VPN? → monesti työelämässä puhutaan mm. "etäyhteydestä"
 - Esimerkki: Tshekki
 - Varo ilmaisia VPN-ohjelmia: monet niistä ovat paljastuneet vaarallisiksi huijauksiksi – aidot VPN-palvelut eivät montaa euroa kuussa maksa, mutta ilmaiseksi niitä ei juuri löydy
- Haittaohjelmien poistotyökalut (muutamia esimerkkejä, linkkejä)
- Hyvä muistaa myös vanha viisaus MMKT: "Mieti, mitä klikkaat turvallisesti!" Ja muutenkin oma vastuusi aiheessa
 - Mieti, millä sivuilla käyt
 - Vaikka haluaisit äkkiä vaikkapa nettisivun ilmoituksesta eroon, kannattaa katsoa, ettet klikkaamalla suostu mihinkään mihin et halua

Vielä muutamia käytännön vinkkejä

- Lämpärien kamerat herättävät joskus jännitystä – peitä kamera teipillä tai liimaa päälle kameransulkija, niin ei tarvitse
- Vaara kameran kaappaamiseen on pieni, mutta jos Facebookin Mark Zuckerberg teippaa, kannattaa sinunkin 😊
- Jos saat ilmoituksen postipaketista, mutta et muista tilanneesi mitään, ole hyvin varovainen äläkä klikkaa mitään linkkiä

Vakoilu, kaappaukset, mitä tehdä kaappaustilanteessa

- Markuksen Malwarebytes-esimerkki: "Windows Internet Security" –huijaus ja miten siitä selvittiin
 - Tilanne: Kiristysohjelma otti koneen haltuun ja kiristi n. 20 dollaria esiintyen samalla virustorjuntaohjelmana
- Ratkaisu:
 - Kone irti netistä
 - Toisella laitteella netistä selvää ongelmasta → löytyi haittaohjelman poistaja (Malwarebytes Anti-Malware) → ladataan toisella koneella
 - Malwarebytesin asennusohjelma muistitikulle ja vienti saastuneelle koneelle
 - Asennetaan ja käytetään ohjelmaa kaapparin tuhoamiseen
 - Varmistetaan vielä, ettei koneesta löydy muita haittaohjelmia (virusskannaus ja haittaohjelmaskannaus Malwarebytesilla)

Mitä edellisestä esimerkistä pitäisi jäädä käteen?

- Konekaappaus voi olla äärimmäisen pelottavaa ja niissä uhataan usein tosi henkilökohtaisillakin asioilla
- Tosiasia kuitenkin on, että kaappaukset toimivat usein automaattisesti ja niiden luoja ei ole ajatellut toteuttaa uhkauksiaan, vaan lähinnä tiristää rahaa heistä, jotka kiristykseen sortuvat
 - näin ainakin yksityishenkilöillä
 - Toisaalta kiristyssumman maksaminenkaan ei takaa ongelmasta pääsyä
- Kaapattu kone voi olla käyttökelvoton, mutta ongelman pääsee kuitenkin monesti poistamaan ja tilanteen korjaamaan
- Konekaappaus ei siis ole maailmanloppu, vaan ikävä nykyajan haaste

Askarruttaako joku?

**Kysy, mitä mieleen juolahtaa – joko esityksestä tai
ulkopuolelta?**

PIRKANMAA

Digitaalinen vuorovaikutuskoulutus – kysymyksiä Markukselle

Tämän lomakkeen kautta voit esittää anonyymisti kysymyksiä Markukselle. Anonyymeihin kysymyksiin vastataan esityksen aikana. Lomake on toteutettu Microsoft Formsin avulla. Halutessasi voit myös esimerkiksi lähettää sähköpostia osoitteeseen markus.lappi@pirkanmaa.fi.

1. Kirjoita kysymyksesi tähän.

Kirjoita vastaus

Kutsu PiDiKe-verkostoon

- Jos painit digitalisaation, sähköisten palveluiden tai ihan digituenkin parissa Pirkanmaalla, olet enemmän kuin tervetullut liittymään verkostoomme – verkoston kautta voit kysyä helposti vinkkejä tilanteisiin, joita arjessa kohtaat
- PiDiKe-hanketiimi vastaa erittäin mielellään kaikkiin verkostolaisten kysymyksiin
- Liittymään pääset tästä linkistä:
<https://www.lyyti.fi/questions/e6b7a5859a>

Kiitos!

PIRKANMAA

